

Zníženie emisií, ktoré sa očakáva do roku 2030, by okrem iných opatrení malo prispieť k zlepšeniu ovzdušia a celkovému ozdraveniu Slovenska zhruba o 40 %. Ochranou životného prostredia sa zaoberá aj Výbor NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie, ktorého novozvolený predseda Peter ANTAL pozná nástrahy a rieši možnosti ozdravenia pre celé Slovensko v rámci práce v spomínanom výbore. Má aj vlastné skúsenosti ako primátor Žiaru nad Hronom. Pre Parlamentný kuriér odpovedá na otázky redaktorky Anny Komovej.

Spolupráca je dôležitá aj pre ochranu životného prostredia

(najmä priemyselný park) a Ladomerská Vieska ako okrskov so značne narušením prostredím. V súčasnom období som sa so zásadnými obavami o životné prostredie v praxi nestretol. Moja skúsenosť s ochranou životného prostredia súvisí najmä s problematickým dobudovaním, avšak v súčasnosti už aj s prevádzkovaním najväčšieho projektu v oblasti odpadového hospodárstva za uplynulé programovacie obdobie (ukončené v 12/2015), a to tzv. Centra zhodnocovania odpadov. Centrum zhodnocovania odpadov, ktorého vlastníkom je Mesto Žiar nad Hronom, predstavujú štyri samostatné prevádzkové súbory: dotriedňovacie zariadenie vyseparovaných zložiek komunálneho odpadu, energetické zhodnocovanie bioaktívnych odpadov (fermentácia a bioplynová stanica), energetické zhodnocovanie bioaktívnych odpadov (gasifikácia) a mechanická úprava nie nebezpečných odpadov. Zjednodušene povedané, je to továreň s najkomplexnejším spracovaním komunálneho odpadu, najmä jeho bioaktívnych zložiek, v súčasnosti.

Pochádzate zo Žiaru nad Hronom, kde sa asi často stretávate s obavami o životné prostredie ešte aj dnes. Aké máte skúsenosti s jeho ochranou?

Stav životného prostredia Žiarskej kotliny sa v horizonte 25 rokov výrazne zlepšil, jednak v dôsledku zníženia priemyselnej činnosti po roku 1989 a následne zásadnou zmenou používaných technológií výroby (BAT technológie splňajúce prísne environmentálne požiadavky) u prevádzkovateľov stredných a veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia v tejto oblasti. Nemalý vplyv na postupné zlepšovanie kvality a ochrany ŽP mal samotný postoj najvýznamnejších subjektov podnikateľského sektora vo forme zrealizovaných investícií. Vplyv na tento vývoj mali samozrejme aj legislatívne zmeny, ktoré postupne menili a sprísňovali podmienky fungovania podnikateľského, výrobného, súkromného, ale aj verejného sektora a ich činností vo vzťahu k ochrane životného prostredia. V rámci environmentálnej regionalizácie (r. 2010) bola Žiarska kotlina zaradená ako región s mierne narušeným prostredím (environmentálna kvalita), pričom územie mesta Žiar nad Hronom

Zákon o životnom prostredí síce existuje, ale dokáže samospráva podľa neho konať?

Zákon o životnom prostredí je z pohľadu jeho aplikovania v činnosti samosprávy iba všeobecným právnym predpisom upravujúcim základné pojmy a základné zásady ochrany životného prostredia s povinnosťami osôb pri ochrane a zlepšovaní ŽP, vychádzajúc z princípu trvalo udržateľného rozvoja. Okrem neho existuje veľký počet osobitých zákonov a k nim prislúchajúcich vyhlášok a nariadení, ktoré konkrétnejšie upravujú problematiku životného prostredia a jej ochrany (napr. zákon o ochrane prírody a krajiny, vodný zákon, zákon o ovzduší, zákon o odpadoch a pod.). Samospráva v rámci svojich kompetencií dokáže uplatňovať uvedené právne predpisy, avšak z môjho pohľadu najväčším problémom samosprávy je vynútiteľnosť dodržiavania povinností fyzických osôb a to najmä v oblasti nakladania s odpadmi. Samospráva často nemá účinné nástroje na to, aby dostatočne zabezpečila ochranu životného prostredia najmä v prípadoch, keď priestupky súvisiace so znečisťovaním životného prostredia páchajú sociálne slabší a neprispôsobiví obyvatelia, pri

ktorých napriek tomu, že sú často prichytení pri číne, nie je reálna šanca vymôcť sankcie (pokuty) a iné formy sankcií právne predpisy neumožňujú uplatniť. Neexistencia strachu zo sankcie znamená, že nám vznikajú čierne skládky, ktorých likvidácia stojí samosprávu a dnes v rámci poskytovanej podpory aj štát obrovské finančné prostriedky.

V čom vidíte najväčšie prekážky pri ochrane životného prostredia a čo sa s tým dá robiť aby sa udržala jeho bezpečnosť?

Toto je veľmi široká otázka, momentálne je na Slovensku viacero oblastí, kde potrebujeme zabezpečiť dôslednú ochranu životného prostredia. Najprioritnejšie sú oblasti ochrany klímy, prírody a biodiverzity, manažmentu odpadov, ochrany vôd a odstraňovanie starých environmentálnych záťaží. Toto sú oblasti s priamym alebo nepriamym vplyvom na zdravie a bezpečnosť obyvateľov, ktoré musíme manažovať takým spôsobom, aby sme eliminovali riziká pre ľudí. Prítom je veľmi dôležitá spolupráca s inými sektormi a záujmovými skupinami vrátane podnikateľov, vlastníkov pôdy, ale aj mimovládnych organizácií. Ochrana životného prostredia je otázkou hľadania riešení a kompromisov, preto je často hlavnou prekážkou, keď niekto nechce tieto riešenia hľadať

Nepriaznivá klíma sa iste dotkla a dotýka aj našich lesov a to nie je jediný nepriaznivý faktor, ktorý treba vnímať, čo sa dá robiť pre ich záchranu? Teraz mám na mysli v prvom rade legislatívu, ktorá môže isté nepríjemnosti obmedziť aj zakázať.

Ochrana lesov je predovšetkým v pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Ministerstvo životného prostredia SR prispieva k ochrane lesov prostredníctvom svojich politík na ochranu klímy a adaptácie na zmenu klímy, ochranu lesov v chránených územiach a celkovo ochrany biodiverzity. Na druhej strane je tu produkcia dreva ako hospodársky dôležitej suroviny pre naše regióny. Nájdenie rovnováhy medzi produkčnými a mimo produkčnými funkciami lesov na Slovensku je veľmi ťažká úloha, a preto je úlohou oboch ministerstiev spojiť svoje sily a hľadať

také riešenia, ktoré budú na prospech spoločnosti ako celku.

Netreba asi zabúdať ani na ochranu vody. Vieme si ju vážiť a udržiavať?

Ľudia a spoločnosť bez vody nemôžu jednoducho existovať a využívanie zdrojov vody má veľký význam aj z hľadiska klimatických zmien. Potrebujeme komplexnú stratégiu na vyrovnanie výkyvov povodne – spodné vody – suchá a na posun od iba ochranných reakcií. Na to je však nevyhnutná aj zmena využívania krajiny, najmä v záplavových oblastiach, pri korytách riek a na svahoch (lesné pásy, nárazníkové zóny, nahradenie jednorokých rastlín trvalým porastom). Hospodárenie s vodou má smerovať k istému stupňu rozptylu povodní a k zadržaniu spodných vôd, teda má pomôcť vsakovaniu vody. Predpokladom je mozaikovo štruktúrovaný povrch krajiny a hospodárenie, ktoré je v súlade s prírodnými danosťami. Dnešné odvodňovacie a zavlažovacie systémy nie sú vôbec využívané, alebo len v značne obmedzenej miere, pričom sú nesmierne dôležité z protipovodňového hľadiska, ale aj z pohľadu zavlažovania. To je veľká výzva, ktorá stojí pred nami.

Naša pôda na Slovensku je vlastne jedna rozhodujúca zložka, ktorá slúži prostredníctvom poľnohospodárov a pôdohospodárov na obživu a celkovo na zlepšenie životia. Nepodlieha neúnosnému zafaženiu zo strany človeka?

Dlhodobou aj ekologicky udržateľnou vidiek znamená takú poľnohospodársku a inú výrobu, ktorá je v súlade s prírodnými danosťami, akceptuje ich a nebojuje proti nim. Tento postoj je jediný možný z hľadiska udržateľného využívania prírodných zdrojov, zdravého prostredia a spoločenského úžitku. Ekologické hospodárenie predstavuje aj spôsob udržateľného poľnohospodárstva, ako i produkcie zdravých potravín. Práve preto zelený aspekt dnes už nemôže byť marginálny, jeho význam musí byť porovnateľný s významom iných hospodárskych záujmov. Práve preto sme za naštartovanie projektov manažmentu krajiny so zapojením tých, ktorí pôdu využívajú. Zásadným prvkom takýchto programov je rozvíjanie spo-

ločenstiev, iniciatívna úloha miestnych účastníkov (samospráva, mimovládne organizácie/ občianske združenia, obyvateľstvo) a ich aktívne zapojenie sa už do prípravných fáz projektov. Spoločné hospodárenie a komunikácia smerujú k posilneniu povedomia spolupatričnosti a takisto znižujú nezamestnanosť.

Rozmanitosť prírody na Slovensku prispieva k ozdravovaniu životného prostredia, dokážeme udržať rovnováhu v jej rozvoji?

Tu vidím veľký priestor na posun najmä v otázke odpadov a ich spracovania. V posledných desiatkach rokov došlo k výraznému nárastu odpadu, avšak posunuli sme sa aj oblasti jeho spracovania, ako som spomínal pri prvej otázke, no musíme ešte oveľa viac pridať. V oblasti ochrany prírody, ako aj v oblasti predchádzania znečisťovaniu prírody a krajiny je potrebné komplexné riešenie odpadového hospodárstva a recyklácie. V súčasnosti nemáme fungujúci systém recyklácie jednotlivých komodít. Treba venovať pozornosť nedostatkom systému separácie a navrhnuť riešenia na zdokonalenie fungovania celkového systému.

Myslí sa aj na obnoviteľné prírodné zdroje, ktoré síce majú schopnosť sa čiastočne obnovovať, no potrebujú aj pomoc človeka a štátu?

Medzi najväčšími výzvami 21. storočia bude bez pochyb aj otázka obnoviteľných zdrojov energií. Práve preto je mimoriadne veľkou chybou, že na Slovensku nie sú dostatočne využité dostupné obnoviteľné zdroje energií. Najväčší potenciál majú vodné elektrárne, následne geotermická energia, slnečná energia, recyklované zdroje, biologické palivá a veterná energia. Na zabezpečenie energetickej sebestačnosti Slovenska treba vytvoriť strategickú štruktúru tzv. energetického mixu, ktorého súčasťou musia byť aj obnoviteľné zdroje z poľnohospodárskej a lesníckej činnosti. Sme však za to, aby sa zachoval únosný podiel takýchto zdrojov, aby nedošlo k ohrozeniu potravinovej bezpečnosti krajiny. Zároveň produkcia zdrojov bioenergie musí byť plne v súlade s princípmi efektívnej ochrany životného prostredia. Na vidieku sú väčšinou vyhovujúce podmienky na zabezpečenie malokapacitnej výroby energie decentralizovanou formou s použitím miestnych obnoviteľných zdrojov (slnko, termálne zdroje). Tieto programy majú byť integrovanou súčasťou väčších oblastných projektov rozvoja krajiny. Aj lokálne spracovanie miestnej biomasy môže byť rentabilné v prípade, že nemá výraznejšie nároky na poľnohospodársku pôdu vhodnú na výrobu potraviny a krmiva. Samozrejme, prvotným princípom zostáva efektívnosť, čiže znižovanie energetickej náročnosti.

Dokážeme na Slovensku zachovať a udržať prirodzenú ekologickú stabilitu? Dá sa čerpať aj zo skúseností našich zahraničných susedov?

Samozrejme, že áno. Dokonca to považujem za nevyhnutnosť. Dôležité však je inšpirovať sa príkladmi z viacerých krajín a vybrať vhodný prístup, ktorý bude uplatniteľný aj u nás na Slovensku. Ekologická stabilita, ochrana životného prostredia pre budúce generácie však musí byť naším spoločným cieľom, z ktorého nezlavíme, ale naopak, budeme ho viac a viac rozvíjať.